

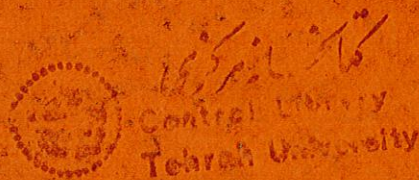

دانشگاه تهران

مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی

مگروه جامعه شناسی

مسئله افزایش جمعیت تهران و نکاتی
پیرامون سیاست عمران کشوری

بهمن ماه ۱۳۴۵

۲۴۷۰ >

دانشگاه تهران

موسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی

گروه جامعه‌شناسی

مسئله افزایش جمعیت تهران و نکاتی

پیرامون سیاست عمران‌کشوری

بهمن ماه ۱۳۴۵

موسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی

گروه جامعه‌شناسی

مسئله افزایش جمعیت تهران و نکاتی

پیرامون سیاست عمران‌گشوری

(Aménagement du territoire)

(طرح بررسی)

مسائل

بنابر محاسباتی که بر اساس فروض حداقل انجام شده است جمعیت شهر تهران تا ۲۵ سال دیگر به بیش از ۸/۵ میلیون نفر خواهد رسید . در مقابل این پیش‌بینی " هدفی " نیز عنوان گردیده است : بحالی که اهم آن محدودیت منابع آب تهران است . نفوس این شهر نباید از ۴ میلیون نفر تجاوز کند . آیا این کار عملی است ؟ اگر هست چگونه ؟

و اگر نیست تا چه حد میتوان در امر متوقف ساختن افزایش جمعیت توفیق یافت ؟

مسئله عمران کشور با همین ملاحظات مطرح میگردد . بیشک توزیع جغرافیائی فعالیت‌های اقتصادی هم اکنون نیز در چارچوب سیاست خاصی انجام میگردد . مثلاً " وزارت اقتصاد بمنظور جلوگیری از تمرکز صنایع در تهران و فراهم آوردن موجبات توسعه آنها در شهرستانها (اهواز - تبریز - اصفهان - اراک - کرمان و غیره) تدابیری (کمترین فاصله ۲۰ کیلومتر) اتخاذ کرده است و برای حصول منظور خود بوسائل مختلف متوسل میگردد از جمله پروانه تاسیس . معافیت‌های مالیاتی . وام‌های صنعتی توسط بانک‌های تخصصی تامین تجهیزات

و تسهیلات عمومی (مثلاً "در مورد اهواز) علاوه بر این نظر وزارت اقتصاد بر آنست که شهرستانها را بتخصص در امر صنایع تحریض کند. صنایعی را که محصولشان قابل صدور است، در بناد ایجاد کند و در هر منطقه صنایعی را توسعه دهد که مواد اولیه آن در همان منطقه موجود است و نیز صنایعی را که نظیر سیمان کالاهای پر وزن تولید میکنند چنان جایگزین کند که مخارج سنگین حمل و نقل بر مصرف کننده تحمیل نشود. و بالاخره بمنظور حصول هدفهایی که صرفاً "جنبه اجتماعی دارند (اسکان عشایر مثلاً) با استقرار برخی از صنایع در بارهای از نواحی کمک نماید. هدفهای وزارت اقتصاد در باب جایگزین کردن تأسیسات صنعتی با سیاست دولت در مورد جلوگیری از تمرکز تصمیمات اقتصادی ملازمست. سیاست اخیر بر این اصل استوار است که تصمیمات مربوط به تریك از صنایع در سطح اداری متناسب با اهمیت اقتصادی آن صنعت اتخاذ گردد.

بمحازات همین روش وزارت کشور نیز طرح مهمی را در دست اجراء دارد که غرض از آن تقویت شهرستانها با اعطای خود مختاری وسیع اقتصادی بآنهاست. ایجاد دفاتر برنامه ریزی منطقه‌ای زیر نظر استانند اروپا فرماندار که اهم وظایفشان هماهنگ کردن فعالیتهای ادارات مختلف است از جمله اقدامات مفید در این زمینه میباشد.

باید اذعان کرد اقدامات و طرحهای مذکور هم تازگی دارد و هم سودمند است. برای اولین بار در کشور سعی میشود تا کلیه نقاط کشور از توسعه صنعتی بهره مند گردند و این خود اقدامی در خارج چوب سیاست عمران منطقه‌ای است. لکن باید بدید که معنا و مفهوم این طرحها از نظر — عمران کشوری چیست؟

ابتدا باید دو مفهوم "عمران کشوری" ^۱ و "عمران منطقه‌ای" ^۲ را از هم تمیز داد.

مفهوم اول جامع تر و وسیع تر از مفهوم دوم است زیرا عمران منطقه‌ای یکی از شقوق سیاست عمران کشوری است. سیاست عمران کشوری می‌گوشد تا با انتخاب بهترین محل برای ایجاد يك فعالیت سرعت توسعه را بحد اکثر رسانده و موانع ناشی از طرز توزیع فعلی منابع را از میان بردارد.

غالب نظریات اقتصادی گونی حاکی از اینست که پرمترین راهها برای کشورهای در حال رشد ایجاد قطبهای توسعه میباشد که تکثیر و گسترش نوز آن نقاط دیگر کشور را نیز بدنبال میکشاند. پس طبق این نظریات عدم تعادل اقتصادی میان نقاط مختلف میتواند سودمند باشد و عمران مناطق باید به پیروی از پیشرفت و توسعه برخی از قطبها صورت گیرد. اما منظور از قطب توسعه چیست؟ میتوان آنرا به موتوری تشبیه کرد. قطب ترکیب پیچیده‌ای از فعالیتهای اقتصادی است که اولاً "از طریق" تاثیرات غیر مستقیم "فعالیتهای دیگری پدید میآورد و ثانیاً "حرکتی در جامعه محلی ایجاد میکند و محیط را برای توسعه مساعد میسازد. عبارت دیگر قطب توسعه عبارتست از مجموعه فعالیتها ئیکه قوه محرك آنها درخ د آنهاست پس هر مرکز صنعتی را نمیتوان قطب توسعه دانست. شاید بهترین گواه این مدعی پالایشگاه آبادان باشد که پس از دهها سال هنوز تاثیری از نظرا ایجاد فعالیتهای دیگر بر آن مترتب نبوده است. استعمال عنوان "قطب توسعه" درباره تمامی شهرها ئیکه امروزه برای توسعه

1) Aménagement du territoire

2) Développement régional

منابع منظور گردید هاند صحیح نیست . مساله اینست که بدانیم کدامیک از این شهرهای سالیان آینده بقطب توسعه تبدیل خواهد شد و چرا ؟

سیاست عمران کشوری در ایران واجد دو هدف اساسی است : یکی جلوگیری از افزایش جمعیت تهران و دیگر تسریع توسعه اقتصادی سراسر کشور با ایجاد فعالیتهای جدید در مناطق مختلف بنحوی که هزینه حداقل و کارائی حداکثر باشد . اما آیا این دو هدف باید یکدیگر مباینت ندارند ؟ امروزه تهران فعالترین و شاید تنها قطب توسعه کشور باشد و بهر حال از این نظر قابل قیاس با شهرهای دیگر نیست . تهران صاحبان سرمایه را بسوی خود میکشاند و توسعه مییابد . آیا جلوگیری از رشد تهران منجر به محدود ساختن رشد اقتصادی کشور نخواهد شد ؟ بعلاوه آیا اقدامات وزارت اقتصاد در سالهای ۴۴-۱۳۴۳ در جهت توسعه پایتخت نبود هاست ؟ ۱۴٪ از مجموع پروانه های صنعتی که توسط این وزارتخانه صادر شده به تهران اختصاص داشته است که ۳۳٪ کل سرمایه گذاریهای پیشبینی شده را در بر میگیرد . بنابراین سیاست فعلی در تحلیل نهائی بنفع تهران است و بهر حال تفوق آنرا از بین نمیرد و جای تردید است که سیاست عدم تمرکز تصمیمات نیز نتیجه ای جز این داشته باشد .

چاره این مشکل حل نظری و عملی مسائل زیر است : چگونه میتوان مناطق دیگری را غیر از تهران برای سرمایه گذاری مهیا کرد ؟ مشخصات این مناطق چه باید باشد ؟ وسائل عملی کردن اینکار کدامست و هزینه آن چیست ؟ کدامیک از مناطق و کدامیک از تأسیسات از این حیث اولویت دارد ؟ به این سئوالا نمیتوان پیشاپیش پاسخ داد . در این زمینه مطالعاتی باید انجام بگیرد که طرح مقدماتی آن ارائه میشود .

اما برای اتخاذ سیاست واحد عمران کشوری و اجرای آن وجود يك سازمان مرکزی ضروری است تا اقدامات متفرق وزارتخانه ها را در چارچوب برنامه تنظیم و تنسيق فضای اقتصادی کشور هماهنگ کند . این سازمان باید در سطح نخست وزیری ایجاد گردد تا بتواند دستورالعمل های لازم را بکلیه وزارتخانه ها صادر کند . ضمناً " همین سازمان تحدید حدود عملیات استاندارد ها را که احیاناً " توسط يك دفتر برنامه ریزی منطقه ای تقویت خواهند شد بعهدہ خواهد داشت . بعد از آنکه خطوط اصلی توسعه مناطق توسط دستگاه مرکزی مشخص شد مقامات ایالتی خواهند توانست اقدامات خود را بر مبنای آن تنظیم کنند .

طرح کلی بررسی ها

در حال حاضر سیاست عمران کشوری را میتوان بر اساس اطلاعات زیرمعیّن کرد :

۱- وضع کنونی فضای اقتصادی کشور : توزیع تجهیزات و تاسیسات و حدود حوزه های نفوذ

۲- خصائص شهرها علی الخصوص پایتخت از نظر سرمایه گذاران و خانوارها

۳- بررسی امکانات و استعداد های مناطق و شهرهای کشور و برآورد هزینه های بهره برداری

از آنها .

۴- تعیین هدف های سیاسی و نظامی که در امر توزیع جغرافیائی فعالیتها دخیل اند .

توجه بانتظارات و احتیاجات سرمایه گذاران و خانوارها (عنوان ۲) امکان تعیین

خصوصیات اساسی قطبهای توسعه را فراهم میآورد . آشنائی بچگونگی سازمان فضای کشور

در حال حاضر (عنوان ۱) و امکانات آنها (عنوان ۳) با در نظر گرفتن برخی مصالح غیر -

اقتصادی (عنوان ۴) انتخاب مناسبترین تاسیسات برای هر منطقه را میسر میسازد .

ذیلا " مطالعاتی را که زیر عناوین ۱ و ۲ و ۳ آمده به اجمال شرح میدهم (تدقیق و تشریح -

بیشتر آنها موکول بآغاز بررسی خواهد بود)

الف - وضع کنونی فضای اقتصادی کشور

ساختمان فضای کشور بدیسی است که در سطح مجموعه های بزرگ منظور میشود و در این حدود

شهرها چون نقطه ای تلقی میگردند . سازمان و شکل مناطق از مطالعه وظایفی که شهرها

بعهد دارند پدیددار میگردد . این شهرها در واقع در حکم مراکز عصبی مناطق اند .

هدف غائی از این بررسی عبارت از تعیین مناسبات فیما بین شهرها است و نیز تعیین حوزه های نفوذ و سنجش فعالیت خود و مناطق تحت سلطه آنها .

(۱) شهرها . تجهیزات . فعالیتها و وظایف

- مشخصات نفوس مشاغل و اقوام و تحولات مربوطه
- تجهیزات عمومی شهرها : ادارات . تعلیمات . ارتباطات . بهداشت . موقعیت
- در شبکه راهها . خیابانها و معابر و بالاخره طرز استفاده از تجهیزات مذکور .
- فعالیتهای شهر . زیربنای اقتصادی شهر و شرایط اشتغال . حسابداری شهری

(۲) حرکات و محدوده های نفوذ

- حرکات جمعیت . مهاجرتها ی قطعی . فصلی و متناسب . تغییر مکان برای کار
- خرید . تفریحات . درمان . مراجعه با ادارات
- جریان کالاها و خدمات . شهر منزه بازار و مرکز توزیع . مدار تجارتی . جمع آوری —
- محصولات منطقه گرد شپول .
- مدار ارتباطات و تسهیلات . انتشار اخبار محلی . منطقه ای و کشوری و غیره . .
- مراکز تصمیمات اقتصادی و اجتماعی .
- شبکه های متشکل ارتباطات . سرویسهای اتوبوسرانی و کامیون . شبکه پست و تلگراف
- و تلفن و غیره
- مقایسه مناطق نفوذ . هماهنگیها و تضادها و ارزشهای نسبی حدود مختلف —
- که برای هر منطقه بدست میآید .

۳) جمعیت و فعالیت مناطق نفوذ شهرها

- مشخصات جغرافیائی و زمین شناسی و خاکشناسی و اقلیمی
- جمعیت و توزیع آن، اسکان، بافته و ایلات، اقوام و زبانها
- تولید کشاورزی، دامپروری، معادن، صنایع و اشتغال، زیربنای اقتصادی، حسابداری منطقه‌ای.

ب — خصائص شهرها از نظر خانوارها و سرمایه‌گذاران

- توسعه نسبی نقاط مختلف کشور در آخرین تحلیل منوط بقضاوت‌های خانوارها و سرمایه‌گذاران در مورد مزایا و معایب مناطق مختلف است. بدین ترتیب سنجش افکار عمومی از نظر سیاست‌مداران کشوری ارزش اساسی پیدا میکند. مع الوصف بررسی عینی صحت و سقم عقاید ابراز شده مفید است. بدین منظور باید معلوم کرد که کارفرمایان در هر مورد تا چه حد از تجهیزات عمومی بهره‌مند و خانوارها تا چه اندازه از مزایای ناشی از تراکم شهری واقعا "برخورد" می‌شوند.

(۱) خصائص شهرها از نظر سرمایه‌گذاران و خانوارها (انتظارات)

- آمارگیری نمونه‌ای بین صاحبان صنایع و خانوارهای تهران و شهرستان‌ها در مورد نظر آنان نسبت به مزایا و معایب نقاط مختلف، این بررسی باید سلسله مراتب و اهمیت نسبی صفات مورد نظر پاسخگویان را تعیین کند. بررسی نظرات صاحبان صنایع و خانوارها نسبت به سیاست فعلی دولت در زمینه عمران و نباله این تحقیقات خواهد بود.

(۲) مطالعه چند مورد واقعی بهره مندی صاحبان صنایع از تجهیزات عمومی و برخورداری

خانوارها از مزایای ناشی از تراکم شهری .

وسعت اینگونه تحقیقات یک نمونه گیری جامع بمقیاس کشوری را میسر نمیدارد . باین جهت بمطالعه چند موسسه تولیدی و تعدادی خانوار در نقاط مختلف اکتفا خواهد شد .

ج - امکانات توسعه شهرها و مناطق و هزینه توسعه آنها

انتخاب قطب توسعه فقط در صورتی میسر است که از طرفی عوامل موجود در محل و از طرف دیگر هزینه مجهز کردن شهرها نطقه معلوم باشد . زیرا این عنوان امکانات مزبور مطالعه میگردند .

(۱) بررسی امکانات مناطق و هزینه توسعه آنها

— امکانات توسعه کشاورزی

— منابع زیرزمینی قابل استخراج

— منابع موجود نیرو

— منابع نیروی انسانی و صاحبان حرف و تخصص ها

— سرمایه گذاری لازم برای عمران و نتایجی که انتظار میرود .

(قسمت عمده ای از اطلاعات مربوط بامکانات مناطق را میتوان از مطالعاتی که مهندسان مشاور

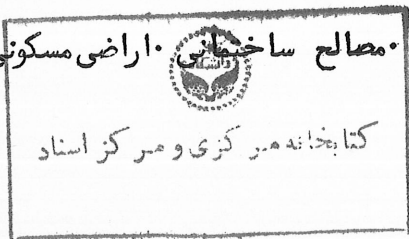
در باره ایران انجام داده اند بدست آورد) .

(۲) مطالعه امکانات توسعه مناطق شهری و هزینه انجام آنها

— امکانات و هزینه توسعه زیر بنا : آب . برق . راهها . مصالح ساختمانی . اراضی مسکونی

اراضی صنعتی . مرکز شهر و غیره .

— موقعیت شهر نسبت بعوامل توسعه :

- موقعیت شهر از نظر جذب مازاد جمعیت روستاها
- موقعیت شهر نسبت به محصولات کشاورزی با در نظر گرفتن توسعه آبی آنها
- موقعیت شهر نسبت به منابع معدنی قابل استخراج و غیره

— امکانات شهر از نظر اقتصادی و اجتماعی

• نیروی انسانی — تخصص‌ها

• پس‌انداز

• امکانات از نظر مدیریت

• استعداد محل برای تشدید و ادامه توسعه

۳) امکانات • شرایط و هزینه تجدید سازمان حوزه های نفوذ

ارزیابی موانع و مشکلاتی که ساختمان فعلی فضای کشور در راه توسعه مناطق مختلف ایجاد میکند

تدابیر لازم جهت از بین بردن این موانع

د — تهیه الگوی عمران کشور

با بررسی‌هایی که ذکرشان گذشت امکان تهیه سباستی در باب عمران کشور فراهم میگردد که

خصوصیات آن اجمالاً "شرح زیر است :

(۱) در نظر گرفتن ملاحظات سیاسی و نظامی

(۲) تعیین و تعریف جهات عمده‌ای که بدون ممانعت از رشد و توسعه قادر به ترمیم ناهنجاری

های کشور است (منظور کردن انتظارات خانوارها و سرمایه‌گذاران)

(۳) مقایسه امکانات و هزینه‌های توسعه شهرها و مناطق مختلف

شاخص‌های از نقش تهران در کشور

۱- جمعیت

در سال ۱۳۳۵ جمعیت ایران تقریباً ۱۹ میلیون نفر بود که از آن ۶ میلیون نفر (۳۱ درصد) شهرنشین (نقاط بیش از ۵۰۰۰ نفر نفوس) و بقیه روستائین بودند. طبق سرشماری اخیر (آبان ۱۳۴۵) جمعیت کل ایران به ۲۵/۱ میلیون رسیده است که ۹/۸ میلیون نفر (۳۹٪) از آن ساکن شهرها و ۱۵/۳ میلیون نفر ساکن روستاها می‌باشند.

شاخص افزایش جمعیت شهرنشین و روستائین در ایران

مناطق	۱۳۳۵	۱۳۴۵
شهرها	۱۰۰	۱۸۰
روستاها	۱۰۰	۱۱۸
کل کشور	۱۰۰	۱۳۶

در سال ۱۳۴۵ جمعیت شهر تهران ۱/۵ میلیون نفر بود یعنی ۲۵ درصد از کل تنبیه شهرنشین. در سال ۱۳۴۵ این رقم به ۲/۷ میلیون^(۱) نفر رسید و سهم تهران در کل جمعیت شهرنشین به ۲۷ درصد بالغ گردیده است.

(۱) محدوده سرشمار بدون شمیران و شهرری، جمعیت کل تهران ۲/۸ میلیون نفر می‌باشد.

تحول نفوس شهرهای پرجمعیت ایران بشرح زیر بوده است

شهرها	۱۳۳۵	۱۳۴۵	شاخص (۱۰۰=۱۳۳۵)
تهران	۱۵۱۴۰۸۲	۲۶۹۵۲۸۳	۱۷۸
اصفهان	۲۵۴۷۰۸	۴۲۳۷۷۷	۱۶۶
مشهد	۲۴۱۹۸۹	۴۰۹۲۸۱	۱۶۸
تبریز	۲۸۹۹۹۶	۴۰۴۸۵۵	۱۴۰
آبادان	۲۲۶۰۸۳	۲۷۰۷۲۶	۱۲۰
شیراز	۱۷۰۹۵۹	۲۶۹۲۷۸	۱۵۸
کرمانشاه	۱۲۵۴۳۹	۱۸۸۰۷۷	۱۵۰
اهواز	۱۲۰۰۹۸	۲۰۶۲۶۵	۱۷۲
رشت	۱۰۹۴۹۱	۱۴۱۷۵۶	۱۲۹

۲- مهاجرت

در مورد مهاجرت‌های داخلی هنوز نتایج سرشماری اخیر معلوم نشده است و آخرین اطلاعات مربوط به سرشماری سال ۱۳۳۵ است .

الف) سهم تهران از مجموع مهاجرت‌های داخلی

کل مهاجرت بین شهرستانها	۲۱۶۱۶۴۸	٪ ۱۰۰
مهاجرت به تهران	۸۲۸۵۵۹	٪ ۳۸
مهاجرت از تهران	۱۱۲۸۲۱	٪ ۵

ب) توزیع مهاجرین بتهران برحسب مبداء مهاجرت (گروههای بیش از ۱۰ هزار نفر ترتیب اهمیت)

مبداء مهاجرت	تعداد مهاجرین	تعداد تراکمی	نسبت تراکمی
تبریز	۹۴۳۰۶	۹۴۳۰۶	۱۱/۴
اراک	۷۸۳۱۸	۱۷۲۶۲۴	۲۰/۸
اردبیل	۵۳۰۵۵	۲۲۵۶۷۹	۲۷/۲
اصفهان	۵۰۸۸۲	۲۷۶۵۶۱	۳۲/۲
همدان	۴۹۳۲۸	۳۲۵۸۸۹	۳۹/۳
قزوین	۴۷۹۰۷	۳۷۳۷۹۶	۴۵/—
کاشان	۳۷۶۴۵	۴۱۱۴۴۱	۴۹/۶
قم	۳۶۷۷۶	۴۴۸۲۱۷	۵۴/۲
رشت	۳۵۳۵۸	۴۸۳۵۷۵	۵۸/۵
زنجان	۲۹۹۲۰	۵۱۳۴۹۵	۶۲/—
مشهد	۲۹۳۲۹	۵۴۲۸۲۴	۶۵/۵
ساوه	۱۷۶۵۱	۵۶۰۴۷۵	۶۷/۶
یزد	۱۶۴۸۶	۵۷۶۹۶۱	۶۹/۶
ملایر	۱۵۱۴۵	۵۹۲۱۰۶	۷۱/۴
گلپایگان	۱۴۰۸۳	۶۰۶۱۸۹	۷۳/۱
کرمانشاه	۱۳۲۸۰	۶۱۹۴۶۹	۷۴/۷
شیراز	۱۳۱۴۲	۶۳۲۶۱۱	۷۶/۳
سراب	۱۱۶۲۹	۶۴۴۲۴۰	۷۷/۷
انجاءهای دیگر	۱۸۴۳۱۹	۸۲۸۵۵۹	۱۰۰

مبداء بیشتر مهاجرتهاىيكه قبل از سال ۱۳۳۵ بطرف تهران انجام یافته شهرهای ایران بوده است.

۳- اتباع خارجی

توزیع جغرافیائی اتباع خارجی مقیم ایران در سال ۱۳۳۵ بقرار زیر بوده است
(شهرهائیکه بیش از ۱۰۰۰ نفر خارجی مقیم آن بودند)

مناطق	تعداد	درصد
آبادان	۲۶۷۵	۶
تبریز	۱۳۳۷	۳
تهران	۲۳۹۶۰	۵۳
مشهد	۳۰۰۸	۷
شهرهای دیگر	۱۳۸۹۶	۳۱
کل کشور	۴۴۷۹۶	۱۰۰

۴- توزیع شاغلین برحسب گروههای شغلی (سرشماری سال ۱۳۳۵)

گروههای شغلی				کل کشور	درصد تهران	درصد
مشاغل حرفه‌ای، فنی و کارهای مربوطه	۹۴۲۶۲	۱/۶	۲۲۶۳۸	۴/۶		
مشاغل مربوط به امور اداری و منشی-گری و امور مربوطه	۱۸۲۶۷۸	۳/۱	۵۶۰۹۶	۱۱/۵		
فروش و مشاغل مربوطه	۳۴۵۳۶۱	۵/۸	۷۲۶۲۸	۱۵/-		
زراعت جنگلبانی و شکار و ماهیگیری	۳۲۸۱۱۲۵	۵۵/۵	۷۷۵۹	۱/۶		
استخراج معدن و سنگ و حفاری	۵۴۲۹۳	۰/۹	۷۲۷۰	۱/۵		
حمل و نقل	۱۳۸۹۳۴	۲/۴	۲۸۷۴۳	۵/۹		
صنایع و عملیات تولیدی	۱۱۴۱۹۷۸	۱۹/۳	۱۶۲۰۷۶	۳۳/-		
خدمات	۴۵۴۶۳۴	۷/۷	۹۱۹۹۰	۱۸/۷		
خدمات ثابت ارتشی و متفرقه	۲۱۴۴۰۱	۳/۶	۴۰۵۲۷	۸/۳		
جمع شاغلین	۵۹۰۷۶۶۶	۱۰۰/-	۴۹۰۷۲۷	۱۰۰/-		

۵- توزیع درآمد تهران و سایر نقاط شهری *

طبقات درآمد

مناطق کمتر از ۲۰۰۰ ریال ۲۰۰۰ ریال تا ۹۹۹۹ ریال ۱۰۰۰۰ ریال و بیشتر جمع

تهران	۸	۳۶	۵۴	۱۰۰
شهرهای بزرگ **	۱۷	۴۳	۴۰	۱۰۰
شهرهای کوچک	۲۹	۴۳	۲۸	۱۰۰

* - مأخذ : بررسی بودجه خانوارها - بانک مرکزی - سال ۱۳۳۸

** - ۱۰ شهر بزرگ بیش از ۱۰۰ هزار نفر نفوس

۶- وسائط نقلیه در تهران و در ایران *

کل کشور	تهران	تهران نسبت به کل
سواری	۱۲۲۷۴۵	۷۵۸۳۳ / ۶۱
کامیون	۳۶۴۸۶	۱۶۹۱۲ / ۴۶
اتوبوس	۱۰۴۷۲	۴۹۰۵ / ۴۶
انواع دیگر اتوموبیل	۱۰۷۶۷	۴۰۹۱ / ۳۸
جمع	۱۸۰۴۷۰	۱۰۱۷۴۱ / ۵۶

* - مأخذ : اداره راهنمایی و رانندگی

۷- سینماها در تهران و در ایران

کل کشور	۱۹۰	یعنی	۱۰۰٪
تهران	۷۴	یعنی	۳۹٪
بقیه نقاط	۱۱۶	یعنی	۶۱٪

۸- مصرف مواد نفتی در تهران و در ایران

مصرف بر حسب هزار متر مکعب

تهران

ایران

سال عدد مطلق شاخص عدد مطلق شاخص تهران نسبت به کل

۱۳۳۵	۴۲۶	۱۰۰	۱۶۰	۱۰۰	۳۷٪
------	-----	-----	-----	-----	-----

۱۳۴۴	۷۱۴	۱۶۷	۲۷۶	۱۷۲	۳۸٪
------	-----	-----	-----	-----	-----

بنزین

۱۳۳۵	۵۹۵	۱۰۰	۱۹۶	۱۰۰	۳۲٪
------	-----	-----	-----	-----	-----

۱۳۴۴	۱۴۷۰	۲۴۷	۴۸۱	۲۴۵	۲۲٪
------	------	-----	-----	-----	-----

نفت

۱۳۳۵	۲۹۷	۱۰۰	۷۵	۱۰۰	۲۵٪
------	-----	-----	----	-----	-----

۱۳۴۴	۱۵۹۴	۵۳۶	۴۰۸	۵۴۴	۲۵٪
------	------	-----	-----	-----	-----

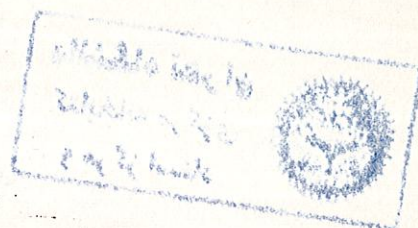
نفت گاز

۱۳۳۵	۸۳۴	۱۰۰	۲۹۷	۱۰۰	۲۵٪
------	-----	-----	-----	-----	-----

۱۳۴۴	۱۷۱۲	۲۰۵	۸۰۴	۲۷۰	۴۷٪
------	------	-----	-----	-----	-----

نفت سیاه

* - مأخذ : شرکت ملی نفت ایران

بنزین تقریباً " فقط بوسیله اتوموبیلها، نفت بوسیله خانوارها و بالاخره قسمت عمده گازوئیل و نفت سیاه بوسیله تأسیسات صنعتی مصرف میشود. در نتیجه مصرف گازوئیل و نفت سیاه شاخص خوبی از میزان فعالیت صنعتی است.

۹- تعداد تأسیسات صنعتی - بیش از ۱۰۰ نفر کارکنان در تهران و در ایران - سال ۱۳۴۴ *

تهران	۸۹	۴۲/۵٪
بقیه نقاط	۱۲۰	۵۲/۵٪
جمع	۲۰۹	۱۰۰٪

* - مأخذ : وزارت اقتصاد

۲۶۷۰۵

